Grønlænderes oplevelser med diskrimination – Delrapport 1: Forskningsoversigt og design af spørgeskema

Hovedresultater

Karen Margrethe Dahl, Johannes Kroustrup og Maliina Grønvold Olsen

VIVE

Hovedresultater

Der findes begrænset systematisk viden om, hvor udbredt diskrimination og racisme mod grønlændere i Danmark er, hvilke former den tager, og hvor den finder sted. Den seneste brede måling af grønlænderes oplevelser af diskrimination er mere end 10 år gammel og udkom i 2014. Senere forskning peger samtidig på vedvarende forskelle i levevilkår mellem personer med grønlandsk og ikke-grønlandsk oprindelse og på, at en del grønlændere bliver mødt med fordomme og uvidenhed. Der er derfor behov for et opdateret vidensgrundlag.

Formål med forskningsoversigten

Denne rapport er første del af projektet 'Oplevelse af diskrimination og racisme blandt grønlændere', der er bestilt af Udlændinge- og Integrationsministeriet i forbindelse med den tidligere SVM-regerings handleplan mod racisme. Rapporten danner baggrund for en spørgeskemaundersøgelse om oplevet diskrimination blandt grønlændere, som Danmarks Statistik har gennemført for VIVE hen over sommeren 2026. Resultaterne af spørgeskemaundersøgelsen forventes udgivet i en særskilt rapport i 2027.

Formålet med forskningsoversigten er:

- at afklare, hvem der indgår i gruppen af grønlændere i Danmark
- at beskrive eksisterende forskning i diskrimination og racisme rettet mod grønlændere i Danmark
- at designe en spørgeskemaundersøgelse af oplevelser af diskrimination og racisme mod grønlændere på baggrund af gruppeafklaringen og den eksisterende litteratur om grønlænderes oplevelser af diskrimination samt litteratur om metoder til at måle oplevet diskrimination.

Afgrænsning af grønlændere i Danmark

Der findes ikke en klar definition af, hvem der er grønlændere i Danmark. Gruppen af grønlændere, der lever i Danmark, kan afgrænses ud fra objektive og subjektive kriterier. De objektive kriterier kan fx være, at man er født eller opvokset i Grønland, at ens forældre stammer fra Grønland, eller at man taler det grønlandske sprog. De subjektive kriterier handler især om, hvorvidt personer selv identificerer sig som grønlændere. Afgrænsningen af grønlændere som gruppe ligger dermed ikke fast og vil i sidste ende være situationsspecifik.

For at spørgeskemaundersøgelsen, som denne rapport lægger op til, bliver så relevant som muligt for dem, som vi inviterer til at besvare den, ønsker vi at invitere personer, der med stor sandsynlighed både bliver identificeret som grønlændere af andre og selv identificerer sig som grønlændere.

Danmarks Statistiks registerdata, som vi er nødt til at bruge, når vi skal identificere gruppen af grønlændere i en spørgeskemaundersøgelse, indeholder ikke oplysninger om udseende, sprog og selvidentifikation, og vi er derfor nødt til udelukkende at bruge oplysninger om ens eget fødested og ens forældres fødested.

Til spørgeskemaundersøgelsen vil gruppen af grønlændere i Danmark omfatte:

- Personer, der er født i Grønland, og som har mindst én grønlandsk forælder
- Personer, der er født i Danmark (eller et andet land end Danmark), med to forældre, der er født i Grønland.

Personer, der er født i Grønland, og som har to danske forældre, er dermed ikke inkluderet, ligesom vi ikke inkluderer personer, der er født i Danmark, og som har én grønlandsk forælder.

Afgrænsningen har til formål at øge sandsynligheden for, at undersøgelsen omfatter personer, der selv identificerer sig som grønlændere, og som kan blive opfattet som grønlændere af andre. Det er imidlertid en praktisk, registerbaseret afgrænsning, der indebærer, at ikke alle i undersøgelsespopulationen nødvendigvis identificerer sig som grønlændere, og at ikke alle, der identificerer sig som grønlændere, nødvendigvis indgår.

Begreber om diskrimination og racisme

Rapporten tager udgangspunkt i et juridisk diskriminationsbegreb. Diskrimination er direkte eller indirekte usaglig forskelsbehandling på grund af etnisk baggrund. Den kan bestå i, at en person behandles ringere end andre, begrænses i sine rettigheder eller udsættes for chikane.

I den samfundsvidenskabelige forskning oversættes dette udgangspunkt til et empirisk spørgsmål: Bliver personer behandlet forskelligt på grund af deres etniske baggrund, når de i øvrigt har samme kvalifikationer og karakteristika?

Rapporten skelner i den forbindelse mellem udøvet diskrimination, der måles ved at se på den faktiske adfærd hos den, der kan have forskelsbehandlet, og oplevet diskrimination, der undersøges ud fra modtagerens oplevelse af at blive diskrimineret

på grund af sin etniske baggrund. I spørgeskemaundersøgelsen undersøger vi udelukkende modtagernes oplevelse af at blive diskrimineret.

Rapporten skelner desuden mellem diskrimination og racisme. Diskrimination betegner konkrete handlinger, beslutninger og praksisser, mens racisme er en bredere betegnelse for de forestillinger og ideologier, der kategoriserer og hierarkiserer mennesker ud fra race, etnicitet eller beslægtede markører.

Ulige levevilkår blandt grønlændere og danskere i Danmark

Rapporter fra de sidste 25 år viser en betydelig variation i levevilkår blandt grønlændere, der bor i Danmark. Sammenlignet med den øvrige befolkning i Danmark har grønlændere gennemsnitligt færre socioøkonomiske ressourcer, hvilket fx viser sig ved færre års formel uddannelse, en lavere beskæftigelse og en øget risiko for at befinde sig i socialt udsatte positioner. Børn med grønlandsk baggrund har derudover en større sandsynlighed for at være anbragt uden for hjemmet.

Årsagen til disse uligheder skal formodentlig både findes i Danmark og i Grønland og handler formodentlig både om sprog, netværk, diskrimination og forskelle mellem det danske og grønlandske uddannelsessystem og arbejdsmarked.

En del grønlændere oplever stigmatisering og fordomsfuldhed

Eksisterende forskning viser, at en del grønlændere oplever at blive mødt af fordomsfuldhed og uvidenhed fra majoritetsbefolkningen i Danmark. Fordommene knytter sig på den ene side til social udsathed og misbrug og på den anden side til Grønland som et meget eksotisk og fremmedartet samfund. Forestillingerne kan skyldes, at mange danskere får deres viden om Grønland fra medier, forskning og formidling, der fremhæver problematiske eller eksotiske forhold og undlader at beskrive det almindelige hverdagsliv i det grønlandske samfund.

Ifølge den seneste undersøgelse af diskrimination blandt grønlændere fra 2014 angav omkring 14-15 % af grønlænderne, at de inden for det seneste år personligt havde oplevet at blive mødt med fornærmelser og nedladende bemærkninger. 44 % angav, at de generelt oplevede danskernes indstilling til grønlændere som fordomsfuld.

Den eksisterende forskning viser samtidig, at grønlændere tidligere i mindre omfang end andre minoritetsgrupper i Danmark oplevede dårlig betjening, afslag på

ansøgninger eller at blive nægtet adgang til offentlige steder på grund af deres grønlandske baggrund.

Design af spørgeskema om grønlænderes oplevelse af diskrimination

Med udgangspunkt i denne forskningsoversigt og VIVEs parallelle arbejde med at begrebsafklare og måle diskrimination blandt andre etniske minoriteter i Danmark har VIVE designet et spørgeskema, der i 2026 er udsendt til grønlændere i Danmark. Resultaterne af denne spørgeskemaundersøgelse udgives i en særskilt rapport i 2027.

Spørgeskemaet består af fem blokke:

1. Baggrund og tilknytning
2. Sprog
3. Oplevelser af personlig diskrimination og racisme
4. Oplevelser af gruppebaseret diskrimination og racisme
5. Generel tilfredshed med livet i Danmark.

Spørgeskemaet spørger ind til, hvor eventuel diskrimination er sket, og hvem der har udsat dem for diskrimination. Sidst i skemaet er der mulighed for at uddybe besvarelserne i et åbent tekstfelt. Spørgeskemaet kan ses i Bilag 1.

En del af spørgsmålene indgår også i VIVEs samtidige undersøgelse af diskriminationserfaringer blandt andre befolkningsgrupper i Danmark. Det giver en mulighed for at sammenligne erfaringer på tværs af grupper.

Spørgeskemaet er pilottestet og udsendt til tilfældigt udtrukne personer på mindst 18 år, der er født i Grønland, og som har mindst én grønlandsk forælder, samt personer født i Danmark med to grønlandske forældre. Danmarks Statistik har tilfældigt udtrukket 6.600 personer til undersøgelsen, hvilket svarer til omkring 60 % af alle voksne i undersøgelsespopulationen. Spørgeskemaet og det medfølgende introduktionsbrev er oversat til grønlandsk. Det udsendes via Digital Post og kan besvares online. Derudover gennemfører DST-Survey telefonopfølgning.

Spørgeskemaundersøgelsen skal belyse grønlænderes egne oplevelser, men ikke afgøre, om konkrete hændelser er ulovlige eller fastslå udøvernes motiver.

Hovedresultater: Grønlænderes oplevelser med diskrimination – Delrapport 1: Forskningsoversigt og design af spørgeskema
VIVE/2026
HR_303210